Risken för skada på entreprenader
— några principfrågor
Del I av II

Av advokaten JACOB FRANK[1]

Under vilka förhållanden står entreprenören respektive beställaren risken för skada på entreprenaden? När kan en skada anses ”bero på” beställaren? Under vilka förutsättningar kan en förtida riskövergång bli aktuell? Dessa principfrågor om ansvarsfördelningen avseende farefrågor i en entreprenad ska behandlas inom ramen för två artiklar. Den här artikeln utgör del I, där fokus ligger på bestämmelsen AB 04/ABT 06 kap. 5 § 1. I del II behandlas bestämmelserna om förtida riskövergång.

1 Inledning

Ömsesidigt förpliktande avtal — dvs. de allra flesta avtal — rymmer en *ömsesidighetsprincip*. Ömsesidighetsprincipen i sin enklaste form innebär att vardera avtalsparten presterar i syfte att även den andre ska göra det.[2] Uteblir den enes prestation påverkar det i regel helt eller delvis motpartens förpliktelse att prestera. Det finns emellertid regler inom kontraktsrätten som medför att en avtalspart vid ömsesidigt förpliktande avtal, med undantag från ömsesidighetsprincipen, slipper att prestera till motparten och trots det har rätt till motpartens vederlagsprestation. Ett sådant exempel är regler som tar sikte på fareansvaret (riskansvaret) för att avtalsobjektet skadas. Som en illustration från köprätten kan nämnas om en vara vid distansköp enligt 7 § andra stycket köplagen under transporten till köparen förstörs eller skadas genom vådahändelse, är förlusten ovidkommande för säljaren; inte bara på det sättet att säljaren undgår skadeståndspåföljd (och övriga påföljder). Säljarens *rätt till köpeskillingen* förblir dessutom opåverkad. Någon befogenhet för köparen att innehålla betalningen finns inte.[3]

I denna artikelserie om två delar ska reglerna i AB och ABT kring vem av parterna som står risken för skada på entreprenaden under entreprenadtiden att behandlas.

Såväl AB 04 som ABT 06 innehåller i kap. 5 § 1 följande bestämmelse (tre separata stycken).

[1] Författaren är verksam som advokat vid advokatfirman Schjødt. Artikeln speglar endast författarens egna åsikter. Ett stort tack till Jakob Andersson (Kastell) för synpunkter på ett tidigt utkast till denna artikel.
[2] Se Karlgren, *Prestation och fara i köprätten*, Malmö 1976 s. 7 med noten 1.
[3] Det anförda gäller under förutsättning att något annat inte följer av avtalet eller leveransklausul samt att säljaren själv inte utför transporten (se 7 § köplagen).

Entreprenören ansvarar under entreprenadtiden för skada på ej avlämnad del av entreprenaden.

Entreprenören ansvarar dock inte för skada på entreprenaden som beror på beställaren.

Entreprenören ansvarar – hjälpmedel undantagna – inte heller för skada på entreprenaden som beror på krig, terrorhandling, uppror, naturkatastrof eller liknande omständighet.

Bestämmelsen kan, åtminstone vid första påseende, anses ge utrymme för olika tolkningar. Uttrycket ”ansvarar för skada” som förekommer i alla tre stycken skulle t.ex. kunna leda tanken till att bestämmelsen skulle vara en skadeståndsståndsbestämmelse som reglerar ersättningsskyldigheten (ersättningsansvaret) för skador på entreprenaden. Bestämmelsen är dock ingen ersättningsbestämmelse. Det rör sig om en central *riskfördelningsregel* avseende skada på entreprenaden[4] som inträffar före avlämnandet[5].

Bestämmelsens praktiska och ekonomiska betydelse ska inte underskattas. Inträffar en omfattande skada under en pågående entreprenad kan konsekvenserna bli kritiska för den part som enligt entreprenadkontraktet ansvarar (står risken) för skadan.[6] Det finns bl.a. av den anledningen ett påtagligt behov av att regleringen i AB/ABT, som hanterar ansvarsfördelningen mellan parterna vad avser risken för skada på entreprenaden, är lättillgänglig och förutsebar. Behovet av förutsebarhet gäller inte bara för de enskilda parterna i kontraktet utan för entreprenadbranschen i stort (även *försäkringsbolag* som kan ha tecknat en försäkring för entreprenaden omfattandes skadehändelser av

[4] Entreprenaden definieras i begreppsbenämningarna som ”kontraktsarbeten jämte förekommande ÄTA-arbeten”. Kontraktsarbete definieras i sin tur som ”arbete som enligt kontraktshandlingarna ingår i entreprenörens åtagande”. Arbete definieras enligt begreppsbestämningarna som ”arbetsprestation, hjälpmedel, material och varor”. ÄTA-arbete definieras i begreppsbestämningarna som ”Ändringsarbete, Tilläggsarbete som står i omedelbart samband med kontraktsarbetena och som inte är av väsentlig annan natur än dessa, samt Avgående arbete”. Om definitionen av entreprenad, se vidare i anslutning till not 34 nedan.

[5] Entreprenörens fareansvar upphör vid godkänd slutbesiktning, då även avlämnande av entreprenaden sker (kap. 7 § 12 tredje stycket föreskriver således att ”[E]fter godkännande vid slutbesiktning är entreprenaden avlämnad”). Vad gäller förtida riskövergång kommer detta att behandlas i del II av artikelserien.

[6] Ett färskt exempel är branden som inträffade i Göteborg under uppförandet av Lisebergs Oceana Vattenvärld. Vid tidpunkten för branden hade byggnation pågått i över tre år och entreprenaden befann sig i slutskedet. Enligt uppgifter i media uppgår de materiella skadorna till följd av branden till ca. en halv miljard kr och kostnaden för ett återuppförande kan uppgå till det dubbla. Förekomsten av försäkring kan mildra konsekvenserna för den part som enligt avtalet burit risken för branden. Så eventuellt också i fallet Oceana. Tvist pågår för närvarande mellan beställaren och det försäkringsbolag som meddelat projektförsäkring för entreprenaden. Vem av parterna i entreprenadavtalet som burit risken för branden i entreprenadkontraktet är en tvistig fråga i målet, som bl.a. är kopplad till en invändning från försäkringsbolagets sida om att beställaren saknar ett ”försäkrat intresse” om entreprenören stått risken för skadan (vilket försäkringsbolaget anser att entreprenören gjort). Rimligen är detta inte riktigt, men frågan lämnas därhän i denna artikel.

olyckskaraktär — antingen med entreprenören som allriskförsäkring eller med beställaren som projektförsäkring — har ett intresse av förutsebarhet såvitt avser innebörden av riskfördelningsansvaret enligt entreprenadkontraktet).

Den citerade riskbestämmelsen i AB-kontrakten kompletteras med vissa regler som tar sikte på förtida riskövergång. Förevarande artikelserie riktar fokus mot vissa av de principfrågor som kan uppkomma när den citerade riskbestämmelsen i AB-kontrakten samt reglerna om förtida riskövergång ska tolkas och tillämpas. Den här artikeln utgör del I, som ska behandla AB:s kap. 5 § 1.

Del I fokuserar framförallt på innebörden och omfattningen av begreppet ”beror på” beställaren i andra stycket (se kapitel 3 nedan). Innan dess ska bestämmelsens grundinnebörd kommenteras och analyseras något ytterligare (kapitel 2). Del I saknar ett avslutande kapitel. Del II kommer däremot att innehålla ett avslutande kapitel med vissa sammanfattande slutsatser. Slutsatserna baseras på innehållet i både del I och II.

När det hädanefter görs hänvisningar till vissa bestämmelser i AB 04/ABT 06 utan att det klargörs vilket standardavtal som avses omfattas båda avtalen av hänvisningen (detsamma gäller när det generellt talas om ”AB”-kontrakten; härmed avses då alltså AB i bred bemärkelse, innefattande både AB 04 och ABT 06).

2 AB kap. 5 § 1 — Riskfördelningsregel och inte ersättningsregel

2.1 NJA 2013 s. 271

I ”Skadorna på Läckebys arbeten” NJA 2013 s. 271 tog Högsta domstolen (HD) ställning till innebörden av föregångaren till bestämmelsen i AB 04/ABT 06 kap. 5 § 1, nämligen bestämmelsen i AB 92 kap. 5 § 4.[7] Den äldre bestämmelsen är identisk med den nu gällande riskbestämmelsen, med undantag för helt betydelselösa detaljer.[8] ”Skadorna på Läckebys arbeten” är med andra ord lika relevant för AB 92 som för de nu gällande AB 04 och ABT 06.[9]

[7] Målet har kommenterats av Rådberg, *Risk enligt AB 04. HD skriver om AB och skriver om AB,* JT 2013–14 s. 667 ff. (”Rådberg”) samt Magnusson, *Allriskansvaret vid entreprenadavtal. Vems risk?*, JT 2014–15 s. 307 ff. (”Magnusson”).

[8] Bestämmelserna är identiska med undantag för att ”terrorhandling” lagts till i tredje stycket (där även uttrycket ”därmed jämförlig omständighet” bytts ut mot ”eller liknande omständighet”). När däremot riskbestämmelsen i AB 92 infördes skedde en innehållsmässig förändring jämfört med motsvarande bestämmelser i AB 65 och AB 72. I såväl AB 65 som AB 72 fordrades vårdslöshet hos beställaren som förutsättning för undantag från entreprenörens riskansvar fram till avlämnandet. I AB 92 ersattes den äldre formuleringen ”vållas av beställaren” med ”beror på beställaren” vilket innebar en anpassning till 1990 års köplag (om vållandebegreppet, se not 10). De äldre riskbestämmelserna i AB 65 och 72 behandlas i en annan kontext i del II av artikelserien.

[9] Någon skillnad såvitt avser innebörden av riskbestämmelsen beroende på om frågan gäller utförandeentreprenad eller totalentreprenad föreligger inte.

Även om HD:s bedömning primärt tar sikte på andra stycket i riskbestämmelsen, är rättsfallet av principiell vikt för att förstå riskbestämmelsen som helhet. Prejudikatet ska därför ägnas några rader i det följande.

Bakgrunden till tvisten var denna. Uppsala kommun avsåg uppföra två nya vattenverk och anlitade Peab som generalentreprenör i denna utförandeentreprenad. Uppsala kommun träffade även ett avtal med Läckeby Water avseende vissa maskinarbeten. Peab övertog sedermera kommunens rättigheter och skyldigheter enligt entreprenadavtalet med Läckeby. I detta avtalsförhållande blev Peab därmed att anse som beställare.

En översvämningsskada uppstod under entreprenadtiden i det ena vattenverket, vilket skadade Läckebys entreprenadarbeten. Zurich, som var Läckebys försäkringsbolag, ersatte Läckeby för de aktuella skadorna och väckte därefter talan mot Peab och framställde regresskrav. Till stöd för sin talan åberopade Zurich i första hand, med hänvisning till AB 92 kap. 5 § 4 andra stycket, att skadorna ”berodde på” beställaren Peab och att Peab därför var ersättningsskyldigt (skadeståndsskyldigt) gentemot Läckeby oberoende av vållande (vårdslöshet). HD meddelade prövningstillstånd avseende förstahandsgrunden och formulerade prövningstillståndsfrågan på det sättet att fråga var om AB 92 kap. 5 § 4 andra stycket innebar att Peab var skadeståndsskyldigt oberoende av vållande (p. 4).[10] Svaret blev nekande.

Efter att ha redogjort för allmänna principer för tolkning av standardavtal övergick HD till att under rubriken ”*Innebörden av kap. 5 § 4 i AB 92*” behandla prövningstillståndsfrågan. HD framhöll därvid inledningsvis, med hänvisning till 12 och 13 §§ köplagen, att det är en grundläggande rättsprincip att den som ska utföra arbete står risken för detta till dess det är slutfört. HD konstaterade därefter att det är en kontraktsrättslig utgångspunkt att *rätt till skadestånd* på grund av kontraktsbrott förutsätter *vårdslöshet* (eller annan särskild grund för ansvar).[11] Den på-

[10] Begreppet ”vållande” är ägnat att förvirra. Det är ett tämligen omodernt uttrycksätt såsom synonym till vårdslöshet. Det har dessutom en straffrättslig dimension (se t.ex. BrB 3 kap. 7 §). Termen används (förvisso) på sina ställen i förarbetena till skadeståndslagen, där det sägs att ”’vållande’ som beteckning för handlande eller underlåtenhet som medför skadeståndsansvar på grund av culpa är numera allmänt vedertagen i det juridiska språkbruket” (prop. 1972:5 s. 453). Möjligen var det vedertaget för 50 år sedan. Det är olyckligt att begreppet förekommer i en dom från 2000-talet där det endast av sammanhanget framgår vad som avses.

[11] HD har även senare slagit fast att det är en allmän kontraktsrättslig (och utomobligatorisk) princip att skadeståndsskyldighet i allmänhet förutsätter oaktsamhet. Se t.ex. ”De försvunna korna” NJA 2020 s. 115 p. 20: ”Enligt allmänna kontraktsrättsliga principer gäller att en avtalsbrytande part är skadeståndsskyldig för skador till följd av ett avtalsbrott men att skadeståndsskyldighet i allmänhet förutsätter oaktsamhet, såvida det inte finns någon garanti eller annan särskild utfästelse eller annat följer av särskild lagstiftning”. Dvs. ett avtalsbrott, t.ex. ett fel, är en tillräcklig men inte nödvändig betingelse för skadestånd enligt dispositiv rätt. Se även Adestam & Arvidsson, *Avtalsbrott och skadestånd — skuldprincipen i svensk avtalsrätt*, SvJT 2021 s. 48 ff.). Jfr dock Ramberg, *Skadestånd vid avtalsbrott — förslag till analysmodell (de lege*

följd som i första hand kommer i fråga vid fel i utfört arbete är, framhöll HD, en rätt till fullgörelse av avtalet, dvs. normalt avhjälpande av felet (varvid HD hänvisade till 30, 34 och 36 §§ köplagen). Vad gällde uttrycket ”beror på beställaren” ansåg sig HD kunna fastställa att detta ”enligt gängse juridiskt språkbruk” avser ett faktiskt orsakssamband utan något krav på klandervärt handlande (p. 9).

I ljuset av den dispositiva bakgrundsrätten ansåg HD att det låg närmast till hands att tolka AB 92 kap. 5 § 4 (som för sin tillämpning inte fordrar ställningstagande till culpa) på så sätt att den enbart reglerar just risken för att entreprenadarbetena skadas. Bestämmelsen har därmed betydelse för frågorna om fel eller dröjsmål ska anses föreligga p.g.a. att arbetena skadas, men den ger däremot inte i sig rätt till någon påföljd (p. 10). Slutsatsen av det anförda blev därmed att AB 92 kap. 5 § 4 inte innebar att Peab var skadeståndsskyldigt oberoende av vårdslöshet (p. 12).[12]

2.2 Konsekvenserna av HD:s dom

Konsekvenserna av HD:s slutsats att AB 92 kap. 5 § 4 (nuvarande AB 04/ABT 06 kap. 5 § 1) är en riskfördelningsregel blir i förlängningen följande.

Om det inträffar en skada på entreprenaden före godkänd slutbesiktning som entreprenören enligt huvudregeln svarar för (dvs. skadan ”beror” inte på beställaren och inte heller på sådan vådahändelse som

lata), SvJT 2020 s. 589 ff. AB innehåller avsteg från dispositiv rätt i relevant avseende bl.a. i kap. 5 § § 9 och 11 (vid fel svarar entreprenören för skada p.g.a. fel, vårdslöshet fordras inte).

[12] Rådberg har kritiserat HD:s slutsats att den aktuella bestämmelsen utgör en riskbestämmelse. Enligt Rådberg skulle AB-författarna, om de tänkt sig en ”köplagsordning”, i riskbestämmelsen ha hänvisat till andra paragrafer gällande ersättningsskyldighet. Att man inte gjort det beror enligt Rådberg på att AB-författarna ansett att skadeståndsskyldigheten följer direkt av stadgandet. Kritiken framstår inte som särskilt övertygande. Och om inte AB 92 kap. 5 § 4 (nuvarande AB/ABT kap. 5 § 1) skulle vara en riskbestämmelse, vilken bestämmelse skulle då reglera risken för skada på entreprenaden? Ett synsätt som innebär att AB skulle sakna en riskreglering och endast ge beställaren rätt till skadestånd vid skador på entreprenaden — en påföljd som i flertalet fall i praktiken ändå skulle ersättas med ett avhjälpande — vore märkligt. Vad Rådberg sedan skriver om att AB är en kompromissprodukt som bygger på minsta gemensamma nämnaren för beställare och entreprenörer, med följden att många bestämmelser är otydliga, är en annan sak. Det svårt att ha någon invändning mot det förhållandet i sak, men det är också svårt att förstå hur det har någon bäring på den konkreta tolkningen av den aktuella (risk)bestämmelsen. Och när det nu ser ut som det gör i AB, är det inte en gångbar ordning att en domstol ska försöka lista ut vad AB-författarna må ha tänkt sig men som de inte förmått uttrycka. Vid oklarheter är den enda rimliga utvägen att söka ledning i dispositiv rätt — sedan får det kontrolleras huruvida en lösning enligt dispositiv rätt ensamt bör vara utslagsgivande eller inte (jfr även not 23 nedan). Så får inte ske om en lösning enligt dispositiv rätt exempelvis skulle kullkasta systematiken i AB. Enligt min mening är så inte fallet med HD:s tolkning av riskbestämmelsen. Snarare tvärtom. Avslutningsvis kan nämnas att BKK inte synes dela Rådbergs uppfattning om vad som varit BKK:s syfte med bestämmelsen; i remissversionen av nya AB (remissversion AB 25 samt ABPU 25) kap. 7 § 1 har bestämmelsen i kap. 5 § 1 behållits och förtydligats så att det istället för ”ansvarar för skada” står ”*risken* för skada” (min kursivering). Även rubriken är ny och lyder: ”Risken för entreprenaden”. Remissversionen kommenteras även i avslutningskapitlet på del II.

omnämns i tredje stycket), kommer entreprenaden inte anses uppfylla kontraktsenliga fordringar vid slutbesiktningen (såvida entreprenören inte på egen bekostnad avhjälper skadan före besiktningen). Med andra ord kommer entreprenören att svara för skadan såsom ett fel om skadan inte avhjälps på egen bekostnad. Avhjälper inte entreprenören felet heller *efter* slutbesiktningen, och skadan orsakat allvarliga följdskador som hindrar ett godkännande, föreligger såväl fel som en försening som i normalfallet berättigar till vite. Vidare har beställaren under vissa förutsättningar även en rätt att avhjälpa felet på entreprenörens bekostnad (om entreprenören alltså vägrar avhjälpande även efter besiktningen).[13] Det är dock först *härigenom* och vid denna tidpunkt som det uppkommer en rätt (en fordran) för beställaren att i förekommande fall kräva ersättning för den skada som entreprenören under entreprenadtiden ansvarade för.[14] Däremot kan alltså inte riskfördelningsregeln — AB 04/ABT 06 kap. 5 § 1 — i sig läggas till grund för ett skadeståndskrav från beställarens sida vid tidpunkten då skadan inträffar under entreprenadtiden.[15]

Omvänt innebär domen att om en skada som inträffar under entreprenadtiden ”beror på” beställaren, kan beställaren inte vid slutbesiktningen göra gällande att fel finns i entreprenaden på grund av skadan. Det betyder att entreprenören typiskt sett kommer att ha rätt till betalning i enlighet med kontraktet för det arbete som hade utförts och som skadats genom den händelse som berott på beställaren och att entreprenaden även ska godkännas (om det inte finns andra fel som saknar samband med skadan som beställaren svarar för och som självständigt hindrar ett godkännande).[16] Om beställaren önskar att skadan som ”berott på” beställaren avhjälps av entreprenören under entreprenadtiden, har beställaren att beställa ett ÄTA-arbete från entreprenören, vilket ger entreprenören rätt till ersättning för det avhjälpande som krävs till följd av skadan enligt kap. 6 §§ 9–10.[17] Vad som nu sagts gäller,

[13] Det förekommer fortfarande i underrättspraxis felaktiga hänvisningar till ”Det andra bolaget” NJA 2014 s. 960 i fråga om beställarens rätt till ersättning för beräknade avhjälpandekostnader i en situation där en entreprenör inte avhjälpt ett (väsentligt) fel (dvs. sådant fel som inte faller under prisavdragsundantaget). Det rättsfallet är emellertid i mångt och mycket överspelat genom ”De ingjutna rören” NJA 2018 s. 653 (varvid en av de viktigaste ”justeringarna” är att beställarens fordran inte är en ”traditionell” skadeståndsfordran, det rör sig i denna situation om en påföljd *sui generis*). Se framförallt Håstad, *Om avhjälpande av fel, och om diverse reformbehov i standardvillkoren för entreprenad*, JT 2019–20 s. 25 ff. (särskilt s. 41 ff.).

[14] Jfr Herres tillägg, bl.a. p. 10–11.

[15] Det kan däremot eventuellt kap. 5 § 13. Jfr Herres tillägg p. 23.

[16] Frågan om konkurrerande skadeorsaker vad gäller rätten till tidsförlängning (och därmed vite) i en entreprenad har behandlats av HD i NJA 2012 s. 597.

[17] Jfr Herres tillägg bl.a. p. 17. Herre anför vidare, med hänvisning till ”Restaurang Pelé” NJA 2002 s. 630, att i en situation där en skada inträffat under entreprenadtiden som beror på beställaren men som senare felaktigt (i slutbesiktningsprotokoll) antecknats såsom ett fel vilket beställaren begär att entreprenören avhjälper, går entreprenören miste om sin rätt till ersättning för avhjälpandearbetet om han inte före dess påbörjande underrättat beställaren om att entreprenören inte anser sig ansvarig för felet. Härvid kan anmärkas att det förvisso är riktigt att det finns en meddelandeplikt i den angivna situationen i AB 04/ABT 06 kap. 5 § 17 (tidigare

mutatis mutandis, även då skadan beror på någon av de extraordinära händelser som avses i riskbestämmelsens tredje stycke.

En viss praktisk problematik som följer som en konsekvens av domen, som dock inte ska överdrivas, avser situationer där fareansvarsfrågan är svårutredd och tvistig mellan parterna och skadan på entreprenaden inte inträffar i anslutning till inplanerad slutbesiktning. Det framstår inte som ett gångbart alternativ varken för entreprenören eller beställaren att påkalla slutbesiktning för att få avgjort vem av parterna som ansvarat för skadan i en situation där entreprenaden måste återuppföras och skador åtgärdas innan helheten kan slutföras (dvs. kontraktsarbeten kvarstår att utföra som inte kan utföras p.g.a. skadan). Finns ingen försäkring — eller om försäkring finns men försäkringsersättning nekas — måste med andra ord ansvarsfrågan helst lösas direkt och på plats.[18]

Detta är nu inget unikt just för riskfördelningsfrågor vid en entreprenadskada, utan samma behov av att lösa en ansvarsfråga snabbt och smidigt i ett pågående avtalsförhållande kan uppstå som en konsekvens av en mängd civilrättsliga regler och i en mängd olika situationer, inom en mängd avtalstyper. Naturligtvis finns en rad olika alternativ för parterna — alltifrån ett expresskiljeförfarande till att, när det specifikt gäller entreprenadsituationen, istället för slutbesiktning hålla förbesiktning eller särskild besiktning. De olika alternativen har olika för- och nackdelar — t.ex. medför de senare formerna för konfliktlösning inget rättskraftigt avgörande, samtidigt som en nackdel med ett snabbt skiljeförfarande kan vara att ansvarsfrågan inte blir ordentligt genomlyst (vil-

motsv. AB 92 kap. 7 § 25) som anger att entreprenören skriftligen ska underrätta beställaren om han anser att han inte är ansvarig för ett fel. HD uttalade i ”Restaurang Pelé” att rättsföljden av ett försummat meddelande ”bör” vara att entreprenören inte kan kräva ersättning för faktiskt utfört avhjälpande som ett tilläggsarbete ”fastän det inte står i 7:25 eller på annan plats i AB 92”. HD:s tolkning framstår här alltså som väl (alltför) hård. Det är tydligt att regeln ifråga huvudsakligen har karaktär av ordningsregel. Rättsföljden — ingen ersättning för avhjälpande av defekter som beställaren ansvarar för — har heller inget stöd i AB-avtalens systematik. Jämförelse kan göras med vad som gäller för utförande av ÄTA-arbete under pågående entreprenad. Även om entreprenören missar formaliareglerna för ÄTA-arbetena innan sådana utförs, finns en säkerhetsventil såtillvida att rätten till ersättning faller bort *endast* om inte sådan påföljd skulle vara ”oskälig” (kap. 2 § 8). Samma ventil borde rimligen gälla i den av HD bedömda och här diskuterade situationen. Dessutom kan bedömningen av meddelandeplikten i ”Restaurang Pelé” ifrågasättas i ljuset av *ratio decidendi* i ”Brf Ida” NJA 2025 s. 374 (försiktighet är enligt HD påkallad i fråga om att tolka in en rättighetsavskärande rättsföljd i standardavtal — även om man i och för sig kan ha synpunkter på ”Brf Ida” i ljuset av inte minst ”Flyget till Antalya”, se Frank, *Entreprenörens omsorgsplikt och bevisbördan för påståenden om brister i denna m.m.*, SvJT 2025 s. 672 ff., not 26).

[18] Normalt förväntas entreprenören ta sin allriskförsäkring i anspråk (den ger skydd oavsett om entreprenören är ansvarig eller inte om skadan inträffar under entreprenadtiden, och dessutom är beställaren medförsäkrad om den är byggherre) alternativt förväntas beställaren ta sin projektförsäkring i anspråk (där entreprenören och underentreprenörer är medförsäkrade) och sedan utreds ansvarsfrågan i efterhand i samband med regress. Men det finns ett antal exempel, såsom Oceana, där försäkringsbolaget finner skäl att neka försäkringsskydd.

ket typiskt sett är till nackdel för åtminstone en av parterna). En gemensam nackdel är att samtliga förfaranden som nu nämnts tar viss tid i anspråk. Kanske anser parterna att det bästa vore att arbetet med återuppbyggnad kan påbörjas direkt varvid ansvarsfrågan får anstå till ett senare tillfälle eller hanteras parallellt med återuppbyggnaden. Även detta finns det relativt enkla lösningar på. Den lämpligaste lösningen torde vara att parterna träffar ett särskilt avtal som berättigar entreprenören till löpande ersättning för kostnaderna för återuppförandet samtidigt som beställaren förbehåller sig rätten att återkräva erlagda betalningar om en framtida dom utvisar att det var entreprenören som stod risken för skadan.[19]

Som en avslutande marginalnotis gällande HD:s uttalande om allmänna kontraktsrättsliga principer för *tidpunkten* avseende riskövergången, dvs. att detta vid arbetsprestationer skulle vara ”när arbetet är slutfört”, är slutsatsen inte given. En tillämpning av köplagens principer, dvs. att riskövergången som utgångspunkt sker vid det fysiska avlämnandet (se 6 och 7 §§), skulle kunna ge vid handen att risken för entreprenaden *successivt* övergår på beställaren allteftersom material och varor byggs in och därmed fysiskt avlämnas.[20] Utgångspunkten i AB — att hela risken övergår först vid avlämnandet — kan dock anses ha goda skäl för sig. Det är som huvudregel entreprenören som har den faktiska och bästa möjligheten att förebygga skador på entreprenaden under entreprenadtiden (t.ex. genom att anbringa normala säkerhetsanordningar). Riskansvaret har ju också delats upp så, att beställaren står faran för de extraordinära olyckorna (tredje stycket) medan entreprenören står faran för mera ”ordinära” olyckor (första stycket). Alltjämt synes det dock, strikt taget, röra sig om ett undantag till den annars gällande huvudprincipen om tidpunkten för riskövergången vilken kommer till uttryck i köplagen. Det är oklart vilket rättskällestöd HD använde till stöd för uttalandet att den grundläggande rättsprincipen vid arbetsavtal skulle vara att risken övergår först när allt arbete är klart. Principen finns dock lagfäst i konsumenttjänstlagen.[21]

[19] Detta kräver förvisso en likvid beställare. För beställaren är det tveklöst i regel mest fördelaktigt om den entreprenör som redan är etablerad på platsen utför åtgärdsarbetena. Träffas sådant avtal som nämnts i brödtexten är det viktigt att kostnaderna för arbetet med återuppförandet av den skadade delen hålls åtskilda från kostnaderna för eventuella andra kvarvarande arbeten i entreprenaden (i den mån sådana kan utföras parallellt).

[20] Typiskt sett sammanfaller den tidpunkten med förhållandet att materialet blir fastighetstillbehör. Av den anledningen sammanfaller den också med det förhållandet att beställaren successivt erhåller äganderätten till materialet allteftersom det byggs in (2 kap. 2–3 §§ jordabalken). Det skulle i så fall vara en slump. Allmänt sett anses någon slutsats beträffande tidpunkten för farans övergång inte böra dras från äganderättens övergång (se härom bl.a. SOU 1979:36 s. 253).

[21] Se 12 §. I sammanhanget kan nämnas att HD i NJA 2013 s. 1174 uttalat (p. 9) att konsumenttjänstlagen kan tjäna till vägledning i kommersiella förhållanden avseende arbete på egendom i vart fall när den bygger på vad som kan antas ge uttryck för allmänna obligationsrättsliga principer tillämpliga inom tjänsteområdet. Konsumenttjänstlagen och dess förarbeten kommer att behandlas mer ingående i del II av artikelserien som en del i analysen av vad gällande dispositiv rätt innebär i fråga om förtida riskövergång vid olika slags beställarförseningar.

HD:s uttalande får betydelse för frågan om omfattningen av en entreprenörs fareansvar i de fall AB-kontrakten inte är tillämpliga i ett enskilt fall, t.ex. därför att de inte inkorporerats i det individuella avtalet.[22] AB:s regel kodifierar i så fall delvis den allmänna principen vid arbetsavtal (med eventuellt undantag för tredje stycket).[23] HD:s uttalande görs dock *obiter dictum* och det återstår nog att se hur HD skulle bedöma fareansvaret enligt dispositiv rätt i en konkret tillämpningssituation.[24]

3 Närmare om uttrycket ”beror på” beställaren

Uttrycket ”beror på” beställaren vållar i regel inga bekymmer när en skada på entreprenaden kan tillskrivas beställaren själv eller dennes anställda. Beställaren utför emellertid relativt ofta sidoarbeten på arbetsområdet eller i närheten av detta genom utomstående företag. Det ger upphov till frågan hur det förhåller sig med riskansvaret när skadan på entreprenörens arbeten kan tillskrivas en tredje part som beställaren anlitat (sidoentreprenör). Och vad gäller om skadan i det enskilda fallet varken direkt beror på beställaren eller på av denne anlitad sidoentreprenör utan på sidoentreprenörens sidoentreprenör (eller, för att göra det svårare, sidoentreprenörens sidoentreprenörs sidoentreprenör)? Beställaren står ju inte i något direkt kontraktsförhållande med någon av de sistnämnda. Får det ske hur många ”hopp” i kedjan som helst på beställarsidan? Eller, annorlunda uttryckt, räcker det med att skadan på entreprenaden kan tillskrivas någon part på beställarens sida för att skadan ska anses ”bero på” beställaren i den mening som avses i riskbestämmelsens andra stycke?

Om/när dessa frågor når HD[25], är det rimligt att utgå från att HD skulle tolka bestämmelsen i andra stycket i ljuset av den dispositiva rätten som annars skulle ha tillämpats. Om detta ensamt bör bli utslags-

[22] AB som helhet kan inte tillerkännas ställning som en samling bindande allmänna rättsprinciper och kan inte anses binda parter utan inkorporering. En annan sak är att vissa bestämmelser på grund av kontraktens stora utbredning möjligen skulle kunna anses ha gett upphov till sedvänja, men det är väldigt tveksamt (jfr dock ”Speditörpanten” NJA 2022 s. 574 gällande NSAB 2015, med kritik av Heidbrink, *Speditörpanten – en rättskällerevolution på grundval av skakig argumentation*, JT 2022–23 s. 122 ff.). En ytterligare annan sak är att vissa bestämmelser kan råka sammanfalla med innehållet i dispositiv rätt. Därutöver kan parter som tillämpat kontrakten mellan sig under längre tid i vissa situationer bli bundna till dem genom partsbruk.

[23] I SOU 1979:36 (s. 258) sägs att det är osäkert om undantaget för force majeureliknande händelser i tredje stycket (som tidigare även fanns i AB 72 kap. 5 § 5) ska anses ge uttryck för gällande dispositiv rätt.

[24] Åtminstone tidigare ansågs att entreprenören enligt dispositiv rätt inte hade något fareansvar vid arbeten som utförts på löpande räkning (se SOU 1979:36 s. 257 och s. 260 f., jfr Bengtsson, *Särskilda avtalstyper I*, 1976, s. 114).

[25] I ”Skadorna på Läckebys arbeten” var Läckebys förstahandsgrund att AB 92 kap. 5 § 4 i sig gav rätt till skadestånd och andrahandsgrunden att Peab vårdslöst orsakat skadan. HD meddelade bara PT angående förstahandsgrunden (och i hovrätten ansågs omständigheter som konstituerade vårdslöshet ej styrkta). P.g.a. HD:s slutsats att bestämmelsen i sig inte grundar rätt till skadestånd kom frågan om tolkningen av uttrycket ”beror på” beställaren inte att särskilt behandlas av HD (annat än noteringen att rekvisitet ger uttryck för ett objektivt orsakssamband utan krav på culpa).

givande, eller om även andra tolkningsfaktorer kan vara relevanta, är en fråga jag återkommer till nedan.[26]

Genom ”Skadorna på Läckebys arbeten” har HD redan slagit fast att riskfördelningsregeln i AB får anses ha sin riskfördelningsförebild i 12 och 13 §§ köplagen. Enligt 13 § köplagen gäller att risken går över på köparen även om en vara avlämnas i fel tid ”om det beror på köparen eller något förhållande på hans sida”. Det kan uppmärksammas att samma uttryckssätt — ”beror på köparen eller något förhållande på hans sida” — även återfinns i 22 och 30 §§ köplagen där det sägs att en köpare inte heller har rätt till påföljder för dröjsmål eller fel, om dröjsmålet respektive felet beror på köparen eller något förhållande på hans sida. I lagförarbetena kommenteras inte uttrycket särskilt i anslutning till 12 och 13 §§, men däremot i anslutning till bl.a. 22 § (dröjsmål). Där sägs att hänvisningen till förhållanden på köparens sida avser situationer där varans avlämnande försenas eller uteblir utan att detta direkt beror på köparens förfarande men som ändå bör hänföras till dennes ”risksfär”.[27] Som ett exempel nämns att köparen inte får erforderligt importtillstånd.[28] Det kan konstateras att i det valda exemplet beror det förhållandet att varan inte kan avlämnas på en myndighet som — felaktigt eller inte — vägrat att ge tillstånd till köparen. Trots det anses förhållandet böra tillskrivas köparen och dennes risksfär (och det alltså till synes oaktat att köparen fyllt i alla uppgifter i tillståndsanmälan korrekt etc.). Med största sannolikhet har avsikten varit att uttryckssättet i 22 och 30 §§, som är identiskt med det som används i 13 §, ska ha samma innebörd i alla paragrafer i köplagen där uttrycket förekommer.[29]

Vad som nu sagts talar starkt för att beställaren i riskhänseende ska tillskrivas även sådant som beror på en sidoentreprenör eller på någon denne anlitat.[30]

På ett sätt var det synd att rekvisitet ”beror på” inte kom att beröras närmare då skadan i det konkreta fallet eventuellt kunde ha orsakats av Peabs underentreprenör Malmberg Water.

[26] Det finns en fara i att alltför slentrianmässigt låta den dispositiva rätten få (allt) för stort genomslag. HD uttrycker detta väl i ”Det andra bolaget” NJA 2014 s. 960 p. 23: ”Den dispositiva rättens genomslagskraft kan i vissa fall behöva begränsas, t.ex. när visserligen på den ena sidan avtalskontexten inte ger någon direkt ledning men på den andra sidan den relevanta dispositiva rättsregeln passar illa i avtalssystemet. Således ska ytterst och sist göras en mer övergripande rimlighetsbedömning, som undantagsvis kan innebära att en avtalslucka fylls med en till det specifika avtalet tillpassad regel.” Enligt vissa rör det sig i det av HD sistnämnda fallet om *utfyllning* (se om denna fråga även del II i artikelserien).

[27] Prop. 1988/89:76 s. 97.

[28] Ibid.

[29] Konsumenttjänstlagen innehåller också ett bredare uttryck; där används formuleringen ”något förhållande på konsumentens sida” i riskbestämmelsen (12 §). Se mer härom i del II.

[30] Det kan noteras att Herre i sitt tillägg i ”Skadorna på Läckebys arbeten”, utan att göra någon djupare bedömning, tycks utgå från att uttrycket ”beror på beställaren” ska tolkas som att det omfattar både beställaren själv och förhållanden på hans sida (se t.ex. tillägget punkterna 17 och 22).

Vad som talar ytterligare för att beställaren i riskhänseende ska tillräknas sådant som beror på något/någon på dennes sida, är att det rättspolitiskt vore omotiverat om entreprenörens riskomfattning skulle vara beroende av om beställaren väljer att utföra kompletterande arbeten i närheten av eller i arbetsområdet själv eller genom en sidoentreprenör (ett förhållande som entreprenören inte kan påverka; denne saknar dessutom behörighet att kontrollera och styra hur sidoentreprenören utför sitt arbete). I det förra fallet skulle beställaren svara för skadan, men inte i det senare. Att en sådan åtskillnad skulle gälla framstår som besynnerligt.

Vad som än ytterligare kan anses tala för att uttryckssättet ”beror på” beställaren bör anses innefatta alla förhållanden på beställarens sida i vid mening är bestämmelsen i AB 04/ABT 06 kap. 5 § 12 första meningen. Där sägs att part är ansvarig gentemot motparten för åtgärder i fråga om entreprenaden som vidtas eller underlåts av hans anställda samt av honom anlitade entreprenörer, leverantörer och övriga personer. Bestämmelsen kodifierar den allmänna grundprincipen att part svarar för av honom anlitade företags åtgärder gentemot motparten såsom om dessa utförts av parten direkt.[31]

Vad finns det då som talar *emot* att uttrycket ”beror på” beställaren inte ska anses innefatta t.ex. åtgärder som vidtagits av en tredje part som beställaren anlitat (sidoentreprenör)? Det förekommer i domstols- och skiljetvister att beställaren saluför åsikten att riskbestämmelsens andra stycke endast gäller om beställaren själv, eller genom anställda som agerat i tjänsten, har orsakat skadan. Argumenten som framförs till stöd för ståndpunkten varierar. Ett argument är att AB-texten, till skillnad från sin förebild i köplagen, endast nämner ”beställaren” och inte tillägget ”eller något förhållande på dennes sida”. Att

[31] Man kan naturligtvis fundera över tillämpningsområdet för begreppet ”åtgärder i fråga om entreprenaden” som förekommer i angiven bestämmelse (liksom över frågan om hela kap. 5 § 12 enbart reglerar skadeståndsansvar för ”egendomsskador”, varom mera i brödtexten i det följande). Är det en åtgärd ”i fråga om entreprenaden” att beställaren ingått avtal för samma projekt i bred mening med en sidoentreprenör, men alltså gällande ett uppdrag som är formellt åtskilt från entreprenörens ”entreprenad”? Oaktat svaret på den frågan, bör svaret på huvudfrågan (omfattningen av begreppet ”beror på” beställaren) vara detsamma, av de skäl som nämnts ovan (och som anförs nedan). När det gäller bestämmelsens tillämpning i övrigt är det viktigt att notera att parts (skadestånds)ansvar för medhjälpare förutsätter att parten själv hade ansvarat om denne vidtagit handlingen. För att exempelvis en entreprenör ska vara ansvarig mot beställaren för en skada som orsakats av en underentreprenör krävs att entreprenören enligt AB/ABT hade varit ansvarig för skadan om entreprenören själv hade orsakat den (exempelvis enligt regeln i kap. 5 § 9, som fordrar vårdslöshet). I sammanhanget kan inflikas att kriteriet ”i fråga om entreprenaden” synes ha hämtat inspiration från allmänna rättsgrundsatser om skadeståndsansvar för självständig medhjälpare (jfr ”NSAB-försäkringen” NJA 2018 s. 301 p. 18). Det talar än mer för att kap. 5 § 12 som helhet enbart reglerar skadeståndsansvar för egendomsskada, men likväl kan första meningen anses ge uttryck för en bredare grundsats även beträffande andra sorters ”ansvar” vad gäller en parts kontrollsfär.

tillmäta denna omständighet avgörande vikt skulle emellertid förmodligen vara att förläna AB-författarna alltför stor semantisk precision.[32] Det förefaller mindre rimligt att anta att standardavtalsförfattarna i varje enskilt fall har avsett en snävare tillämpning än dispositiv rätt enbart på grund av en utebliven språklig fullvärdesparallellitet (med, i detta fall, köplagen). Snarare talar systematiska och ändamålsinriktade överväganden, varav en del framhållits ovan, för att uttrycket ”beror på” beställaren också bör omfatta sådana fall där en av beställaren anlitad sidoentreprenör orsakat skadan. Vidare kan det ifrågasättas varför standardavtalen skulle ge incitament för beställaren att fragmentera fareansvaret genom att lägga ut sidodelar av projektet på ett antal olika utomstående aktörer utan att samtidigt ta ansvar för deras agerande i riskhänseende gentemot den entreprenör vars arbeten skadas av annan entreprenörs agerande. Ett sådant synsätt skulle, som påtalats ovan, kunna leda till att beställaren kringgår det ansvar som annars skulle ha följt om det varit beställaren själv som utfört arbetet. Och om utgångspunkten är att ansvarsfördelningen bör spegla parternas faktiska kontroll över projektets olika delar, är det klart mer rimligt att tolka uttrycket ”beror på” beställaren *funktionellt* snarare än bokstavligt — dvs. att det omfattar även sådana förhållanden som beställaren, i kraft av sin roll som samordnare och avtalspart, ansvarar för att förebygga eller hantera, även om de i det enskilda fallet utförs av tredje man (i förhållandet till entreprenören).

Ett annat argument som ibland förekommer är att kap. 5 § 1 ska läsas i ljuset kap. 5 § 12 andra meningen. Bestämmelsen i kap. 5 § 12 lyder i sin helhet:

> Part är ansvarig gentemot motparten för åtgärder i fråga om entreprenaden som vidtas eller underlåts av hans anställda samt av honom anlitade entreprenörer, leverantörer och övriga personer. Om en sidoentreprenör eller någon av denne eller av beställaren anlitad person genom vårdslöshet orsakat entreprenören en egendomsskada, är beställaren dock skyldig att betala ersättning endast om han är medvållande.[33]

Om en sidoentreprenör orsakar entreprenören egendomsskada följer av bestämmelsen att under förutsättning att beställaren inte varit medvållande till skadan är endast sidoentreprenören och inte beställaren (skadeståndsansvarig härför mot entreprenören. Det skulle då, anser vissa, kunna argumenteras för att skadan under sådana förhållanden inte heller kan anses bero på beställaren enligt kap. 5 § 1.

[32] AB är inte direkt känt för att alla i alla delar vara sammanhängande. Se även not 12 ovan (och not 36 nedan). Av samma skäl som nu nämnts bör inte heller det förhållandet att hindersbestämmelsen (kap. 4 § 3 p. 1) innehåller uttrycket ”beställaren eller något förhållande på hans sida” tillmätas betydelse för tolkningsfrågan såvitt nu är aktuellt.

[33] Att beställarens kontrollsfär innefattar inte bara ”direkta sidoentreprenörer” utan även parter som sidoentreprenören anlitar följer av bestämmelsen läst i sin helhet.

Den angivna argumentationen fallerar emellertid, och det av åtminstone tre skäl. För det första blandas på ett allmänt plan äpplen med päron. Bestämmelsen i sista meningen i kap. 5 § 12 är en *skadeståndsregel*, medan bestämmelsen i kap. 5 § 1 är en riskfördelningsregel. Om det nu skulle vara så att skadeståndsregeln innebär att en sidoentreprenör kan göras skadeståndsansvarig mot entreprenören för skador på dennes entreprenad (vilket kan betvivlas, se strax i det följande) torde det sakna betydelse för frågan om vem av entreprenören och beställaren som står risken för skadan i deras främre led. Varför skulle sidoentreprenörens skadeståndsskyldighet mot entreprenören ha någon inverkan på riskfördelningsfrågan?

För det andra, om det nu skulle vara så att skadeståndsregeln innebär att sidoentreprenören kan göras skadeståndsansvarig mot entreprenören för skador på dennes entreprenad (vilket som sagt kan betvivlas, se nästa stycke), krävs enligt bestämmelsen vållande hos sidoentreprenören för att sådant ansvar ska aktualiseras. Blir då inte en följd av resonemanget att om sidoentreprenören skadar entreprenörens arbete utan att sidoentreprenören varit vårdslös, med följden att skadeståndsansvaret faller, så ”beror” helt plötsligt skadan på beställaren? Och vad gäller om både sidoentreprenören *och* beställaren varit vårdslösa, med följden att båda blir skadeståndsansvariga mot entreprenören? ”Beror” helt plötsligt skadan även då på beställaren i riskhänseende?

För det tredje; i sak avser bestämmelsen i kap. 5 § 12 skadeståndsansvar för ”egendomsskador” som drabbar entreprenören. Begreppet egendomsskada är inte definierat i AB, men vad som avses är rimligen redskap och andra hjälpmedel som entreprenören äger, och inte skador på själva arbetena. Hade man som skadeobjekt avsett ”entreprenaden” i kap. 5 § 12 sista hade man rimligen använt det begreppet.[34] Om man ponerar att en sidoentreprenör skadar en halvfärdigt uppförd byggnad så att den rasar, är det beställaren som drabbas av egendomsskada, inte entreprenören. Det är ju beställaren som äger den halvfärdiga byggnaden.[35] Med andra ord träffar förmodligen skadeståndsregeln i kap. 5 § 12 andra meningen inte samma objekt som riskfördelningsregeln tar sikte på, dvs. själva entreprenaden.[36]

[34] Alternativt hade man uttryckligen kunnat ange ”skador på arbeten”, vilket AB-författarna gjort i skadeståndsregeln i kap. 5 § 9. Den bestämmelsen synes för övrigt vara en lapsus, som författarna inte hunnit med att ändra (eller ta bort?) givet ändringen i riskbestämmelsen från ”vållas av” beställaren till ”beror på” beställaren (se not 8).

[35] Se not 20.

[36] Det gäller möjligen med ett undantag. I definitionen av begreppet ”entreprenaden” ingår förmodligen entreprenörens hjälpmedel (se not 2 ovan). Detta är systematiskt märkligt när begreppet entreprenad används i vissa av AB:s andra bestämmelser (t.ex. att ”entreprenaden” ska besiktigas i kap. 7; givetvis ska hjälpmedel inte besiktigas, men formellt ingår de ändå i definitionen av entreprenad). Det finns ett flertal ytterligare märkliga systematiska brister i AB även avseende andra definitioner i begreppsbestämningarna än begreppet entreprenad (bl.a. avseende begreppet fel; se härom Frank, *Fel under garantitid i AB 04 och bevisbörda*, SvJT preprint 24

Det kan avslutningsvis nämnas att entreprenören skulle hamna i en mycket märklig situation om beställaren i riskhänseende inte skulle svara för skador på entreprenaden som orsakas av de sidoentreprenörer som beställaren anlitat. Om entreprenören skulle stå risken även för sådana skador blir det nämligen en intressant fråga att utreda i vilken utsträckning entreprenören skulle kunna kräva ersättning av sidoentreprenören. Något kontrakt föreligger inte mellan dessa parter. En eventuell talan skulle därför bli utomobligatorisk. Eftersom entreprenören inte äger entreprenaden (byggnaden) drabbas han knappast av sakskada, däremot ren förmögenhetsskada.[37] Även om sidoentreprenören culpöst skulle ha orsakat skadan, krävs enligt skadeståndslagen brott för att skadan ska vara ersättningsgill (2 kap. 2 § skadeståndslagen). Entreprenören skulle alltså till synes i princip inte kunna kräva någon ersättning. Beställaren hade förvisso kunnat kräva skadeersättning från sin avtalspart, men varför skulle han göra det om det ändå åligger entreprenören att åtgärda skadan på egen bekostnad med risk att entreprenören annars drabbas av fel- och dröjsmålsansvar?[38]

Sammanfattningsvis talar övervägande skäl för att uttrycket ”beror på” beställaren bör tolkas på så sätt att det räcker med att skadan kan tillskrivas någon part på beställarens sida för att skadan ska anses ”bero

november 2025, med noten 15). Det skulle kunna hävdas att hjälpmedel inte bör anses ingå i begreppet ”entreprenaden” i riskbestämmelsen på samma sätt som det inte bör ingå när t.ex. begreppet ”entreprenad” används i kap. 7. Att föra en sådan argumentation blir dock svårt på grund av riskbestämmelsens tredje stycke. Av detta stycke följer att entreprenören inte står risken för extraordinära händelser som orsakar skador på ”entreprenaden”, men det görs undantag från undantaget vad avser ”hjälpmedel”. Hade dessa inte omfattats av riskbestämmelsens tillämpningsområde i övrigt, hade något undantag från undantaget inte behövt ske. Nu har det skett, vilket talar för att hjälpmedel ingår i begreppet entreprenaden i första och andra stycket. Samma slutsats Magnusson s. 311.

[37] I teorin skulle det kunna argumenteras för att entreprenören, trots att han inte är ägare, likväl borde tillhöra kretsen av dem som är berättigade till ersättning i anledning av en sakskada enligt kap. 5 § 7 skadeståndslagen i ljuset av de principer som utvecklats i rättspraxis kring tredjemansskada (se NJA 2009 s. 16 angående typfallet — såsom det är beskrivet av HD — att en tredje man ”har en från ägaren härledd, mot honom gällande ensamrätt att använda den skadade saken på ett visst sätt och under en viss tid”). Det får dock anses mycket tveksamt om en entreprenörs intresse till byggnaden eller fastigheten är så pass starkt att den aktuella rättsprincipen kan anses tillämplig. Det är inte bara det ekonomiska intresset som därvid spelar roll utan även hur stark nyttjanderätten är, varvid det kan konstateras att nyttjanderätten till byggnaden i ett entreprenadförhållande inte kan anses särskilt stadigvarande och har ett fixerat slut. Vad gäller det ekonomiska intresset är detta bara starkt i den mån beställarens risksfär inte inkluderar sidoentreprenörer, så det blir något av ett ”cirkelresonemang” i den meningen att ett tillräckligt starkt ekonomiskt intresse förutsätter en tolkning av kap. 5 § 1 som innebär att beställaren bara svarar för egna anställda.

[38] Om det förhållandet att remissversionen av nya AB innehåller tillägget ”eller något förhållande på beställarens sida” i den nya föreslagna riskbestämmelsen, se avslutningskapitlet i del II.

på” beställaren i den mening som avses i riskbestämmelsens andra stycke. Det synes också vara på detta sätt frågan avgjorts i underrättspraxis.[39]

[39] Se t.ex. Hovrätten över Skåne och Blekinges dom i mål nr T 302-24 (ej visat att skadan berodde på beställaren, men den rättsliga prövningen avsåg om skadan berodde på beställaren genom sidoentreprenörer, vilket uttryckets som ”eller någon som [beställaren] ansvarade för”).